

**Ј.З.У – ИНСТИТУТ ЗА ЈАВНО ЗДРАВЈЕ  
НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА - СКОПЈЕ**



**ИЗВЕШТАЈ**

**ЗА РЕАЛИЗИРАНИ АКТИВНОСТИ ВО ВРСКА СО СКРИНИНГ НА РАК НА  
ГРЛОТО НА МАТКАТА КАЈ ЖЕНИТЕ НА ВОЗРАСТ ОД 46-61 ГОДИНИ ВО  
РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА ВО 2020 ГОДИНА**

**Скопје, февруари 2021 година**

**Ј.З.У. Институт за јавно здравје на Република Македонија - Скопје**

**В.Д. Директор: Доц. д-р Шабан МЕМЕТИ**

**СТРУЧНА ИЗРАБОТКА:**

**ОДДЕЛ ЗА ЗДРАВСТВЕНА ПРОМОЦИЈА И СЛЕДЕЊЕ НА  
БОЛЕСТИ**

**Проф. д-р Елена Косевска**, раководител на Одделот, специјалист по социјална медицина

**Д-р Лидушка Василеска**, м-р, специјалист

Согласно Програмата за рана детекција на малигни заболувања во Република Северна Македонија за 2020 година и активностите предвидени со Програмата за рано откривање и спречување на ракот на грлото на матката во Република Северна Македонија, беше предвидено со скринингот на ракот на грлото на матката да бидат опфатени жени на возраст од 46-61 години. Според Државниот завод за статистика и последните податоци од проценката од 2015 година, во Република Северна Македонија има 222 652 женска популација на возраст од 46-61 година.

## **Резултати за број на поканети жени, жени кои направиле ПАП тест и цитолошки анализирани тестови, согласно податоците добиени од Центрите за јавно здравје**

Од предвидените 20000 жени согласно Програмата за рана детекција на малигни заболувања во Република Северна Македонија за 2020 година, според доставените извештаи од центрите за јавно здравје, во 2020 година биле испратени вкупно 12063 покани, а 10861 жени примиле покани. Останатите покани биле вратени, односно не биле примени од страна на жените.

Во 2020 година, во рамки на скрининг програмата се направени 12539 ПАП – тестирања што претставува 5,63 % од вкупната женска популација на возраст од 46-61 година.

Малиот опфат на поканети жени и жени кои направиле бесплатен ПАП тест, во најголема мера се должи на епидемиолошката состојба со пандемијата од КОВИД19 предизвикана од коронавирсот SARS-COV-2 .

Поголемиот број на направени ПАП – тестирања од бројот на поканети жени во оваа година се должи на тоа што во 2020 година пристапиле кон бесплатен ПАП- тест и жени кои биле поканети 2019 година, а не се јавиле на преглед во истата.

Цитолошки се анализирани 13.027 брисеви. Причината за поголемиот број на цитолошки анализирани брисеви од број на поканети жени е што одговорните цитолошки лаборатории се соочуваат со недостаток на кадар од цитолози, поради што резултатите од направените анализи доцнат од претходната година и се запишуваат во наредната година.

Бројот на откриени епителни клеточни абнормалности е 1211 или 9,3% од вкупно цитолошки анализирани брисеви.

Од 13027 цитолошки анализирани брисеви, 11816 биле со негативни наоди, а останатите со позитивен наод.

Најчести наоди се на ASC – US, CIN 1 и HPV. 64 случаи се со ASC- H, 48 со AGC, CIN 2 со 25 случаи а CIN 3 (CSI) со 10.

Инвазивен плочест карцином со 6 и аденокарцином ин ситу се застапени со 3 случаи од анализираните брисеви. Другите видови абнормалности се застапени со помал број на случаи.

Од увидот во податоците се констатира дека:

1. Потребно е да се преземат активности за зголемување на опфатот на жени со скрининг, како и подобрување на квалитетот на доставените податоци.
2. Неопходно е решавање на проблемот на функционирање на лабораториите во Општа болница Штип, Струмица и Прилеп, како и во Општата болница 8 Септември во Скопје (не се анализираат ПАП тестови), каде недостасуваат патолози/цитоскринери.
3. Потребна е подобра координација меѓу гинеколошките ординации и лабораториите, како би се избегнало малтретирањето на пациентите и правењето на трошоци за преглед поради недостиг на реагенси во одредени лаборатории.
4. И понатаму перзистира проблемот на неадекватна регистрација од страна на гинеколошките ординации и лабораториите на лицата вклучени во скринингот, како и постојаното доцнење во доставувањето на податоци до ЦЈЗ.
5. Треба да профункционира регистарот за цервикален скрининг преку системот Мој термин со што значително ќе се подобри известувањето (изготвен е посебен формулар, во кој гинекологите ќе треба да назначуваат дали прегледот е во рамките на скрининг програмата или со партиципација, доколку е дел од превентивните цели во рамки на исплатата на капитацијата од ФЗО.
6. Работната група формирана при Министерството за здравство е задолжена да понуди нов пристап во скринингот на ракот на грлото на матката, донесувајќи ново клиничко упатство, можеби и воведување на нов алгоритам со примена на HPV тестирање, кое е поскапо, но дава поточни резултати, се со цел досегашните проблеми во спроведување на скринингот да бидат надминати.

## Прилози :

### Извештај за скрининг, рак на грло на матката, 46-61г.,2020

Табела 1: Скрининг активности за Ca-PVU во 2020год според податоци од 10 ЦЈЗ

Ред. Бр.	Активности	ЦЈЗ Скопје	ЦЈЗ Битола	ЦЈЗ Охрид	ЦЈЗ Тетово	ЦЈЗ Штип	ЦЈЗ Струмица	ЦЈЗ Кочани	ЦЈЗ Велес	ЦЈЗ Куманово	ЦЈЗ Прилеп	Вкупно
1	Број на поканети жени	1018	1375	1308	754	894	991	1362	552	2463	1346	12063
2	Број на жени кои примиле покани	813	1280	1237	754	874	991	1362	552	2462	536	10861
3	Број на направени ПАП тестови	2625	1645	1156	353	656	991	946	552	3229	386	12539
4	Цитолошки анализирани брисеви	3480	1795	1242	273	578	828	695	552	3198	386	13027
5	Број на откриени епителни клеточни абнормалности	50	68	70	3	76	78	41	142	662	21	1211
6	% на откриени епителни клеточни абнормалности од цитолошки анализирани брисеви	1,43%	3,80%	5,60%	1,10%	13,10%	9,40%	5,90%	25,7	20,7	5,40%	9,30%

**Извештај за скрининг, рак на грло на матката, 46-61г, 2020**

**Табела 2: Структура на цитолошки анализирани брисеви од скрининг на Са PVU во 2020 год. според податоци од 10 ЦЈЗ**

Ред . Бр.	Наоди од цитолошки анализи	ЦЈЗ Скопје	ЦЈЗ Битола	ЦЈЗ Охрид	ЦЈЗ Тетово	ЦЈЗ Штип	ЦЈЗ Струмица	ЦЈЗ Кочани	ЦЈЗ Велес	ЦЈЗ Куманово	ЦЈЗ Прилеп	Вкупно
1	негативен	3430	1727	1172	270	502	750	654	410	2536	365	11816
2	ASC-US	11	40	19	0	21	25	17	30	300	0	463
3	ASC-H	10	0	9	0	5	11	2	3	24	0	64
4	HPV	5	1	20	0	26	27	16	46	35	0	176
5	CIN 1	23	16	19	0	17	4	4	58	247	21	409
6	CIN 2	0	4	0	2	2	1	1	3	12	0	25
7	CIN 3 (CIS)	0	3	1	0	1	2	0	0	3	0	10
8	Плочест карцином суспектен за инвазија	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	1
9	Инвазивен плочест карцином	0	1	0	0	0	1	0	0	4	0	6
10	AGC	1	3	2	0	0	4	0	1	37	0	48
11	Аденокарцином ин ситу	0	0	0	1	1	1	0	0	0	0	3
12	Цервикален аденокарцином	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	1
13	Аденокарцином неспецифициран поинаку NOS	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1
14	Друга малигна неоплазма	0	0	0	0	3	0	1	0	0	0	4
15	вкупно абнормални	50	68	70	3	76	78	41	142	662	21	1211
16	вкупен број	3480	1795	1242	273	578	828	695	552	3198	386	13027
17	% на позитивни тестови	1,43%	3,80%	5,60%	1,10%	13,10%	9,40%	5,90%	25,70%	20,7	0,00%	9,30%